

ASPECTE ȘI PROCEDURI CONTEMPORANE DE ANALIZĂ A ECONOMIEI – DIRECȚIE DE SPORIRE A COMPETITIVITĂȚII ȘI CREȘTERII ECONOMICE

A. Dodon¹, dr., A. Deliu², dr., A. Duhlicher³

¹*Universitatea Tehnică a Moldovei*

²*Academia de Transporturi, Informatică și Comunicații din Moldova*

³*Universitatea de Studii Europene din Moldova*

Economia oricărei țări se manifestă prin totalitatea activităților economice, desfășurate în aspect tehnologic și social-economic.

Evidențierea activităților economice (întreprinderea „SA Franzeluța” – producerea produselor de panificație; întreprinderea „SA Lapte” – producerea produselor lactate; întreprinderea „SA Carmez” – producerea produselor din carne; întreprinderea „SA Ionel” – producerea îmbrăcăminții; întreprinderea „ÎS Calea Ferată” – transportarea mărfurilor și pasagerilor; întreprinderea „SA Tutun CTC” – producerea tutunului fermentat și țigărilor; întreprinderea „SRL Mihailidis” – producerea tutunului verde, uscat și fermentat; întreprinderea „SA MoldTelecom” – prestarea serviciilor: telefonie fixă și mobilă, internet), este argumentată de faptul că, anume, în cadrul lor se produc majoritatea bunurilor economice, necesare satisfacerii nevoilor umane individuale sau sociale, calificate ca bunuri materiale/corporale (bunuri directe de consum personal (pâine, țigări, lapte, costum bărbați...) și bunuri indirecte de producție (cereale, grâu, făină, tutun, carne bovină, țesături...)) și bunuri necorporale/servicii (transportarea grâului, pâinii, tutunului verde/uscat/fermentat; construirea secției de producere a țigărilor; convorbirile telefonice; comerțul costumelor, laptelui, țigărilor).

După cum vedem, manifestarea activităților economice se redă în funcție de anumite genuri de activitate, ce revin ca elementele complementare în producerea diverselor bunuri economice sau ca elemente a lanțului anumitor genuri de activitate implicate la producerea/prestarea unor anumite tipuri de producție. La fel, evidențierea genurilor de activitate, este argumentată de faptul că, anume, ele se manifestă ca elemente a infrastructurii unui stat, necesare manifestării statului ca un tot întreg.

Respectiv, *baza oricărei economii o constituie producerea bunurilor materiale și prestarea serviciilor*, care pentru Republica Moldova se redă prin diverse genuri, tipuri de activitate, domenii de activitate, ce contribuie la

creșterea avuției naționale, la crearea produsului intern brut, la creșterea economică.

Dezvoltarea și modernizarea societății a condus la dezvoltarea, diversificarea și modernizarea genurilor de activitate, și prin aceasta se contribuie și se contribuie la extinderea și intensificarea producției și a circulației mărfurilor.

Însă, trebuie de menționat, că desfășurarea diverselor genuri de activitate într-o economie, este condiționată de cererea și stilul vieții, de resursele productive disponibile ale societății, de diviziunea internațională a muncii și în care fiecare are rolul și locul său în viața social-economică a comunității.

Astfel, putem concluziona, că tipurile de activitate exercitate, redate prin ansamblul de activități ce le cuprind, participă diferit la obținerea produsului național, și factorii de bază sunt:

- sistemul economic manifestat în societate la fiecare moment istoric - economia de piață cu mecanismele și principiile sale și
- aspectul tehnologic al bunurilor necesare societății și membrilor săi, ce contribuie la exercitarea fluxurilor economice și formarea circuitului economic.

În funcție de condițiile economiei de piață, se impune momentul principal al ei, că volumul de activitate a domeniilor și/sau a activităților economice dezvoltate în cadrul economiei naționale, diferă, în dependență de cerere și ofertă și în funcție de aspectul tehnologic – diferă, în funcție de rolul și locul lor la participarea în producerea produsului național și respectiv, în final se manifestă cu diferite nivele și tendințe de dezvoltare (tabelul 1, 2, 3).

Deci, diferențierea este condiționată de utilitatea lor în viața și activitatea oamenilor și/sau a societății și de posibilitatea satisfacerii diferitor aspirații și preferințe, în funcție de resursele disponibile și raritatea lor în comunitate (tabelul 1, 2, 3).

Aceste aspecte pot influența volumul de activitate în felul următor:

⇒ volumul activității „j” (V_{aj}), diferă de la o activitate la alta –

$$V_{am} \geq V_{aj} \geq V_{am}, j = 1 \rightarrow m \quad (1)$$

sau

volumul producției „i” (Q_i) diferă de volumul altor tipuri de producție –

$$Q_n \geq Q_i \geq Q_n, i = 1 \rightarrow n; \quad (2)$$

⇒ volumul de activitate pentru una și aceeași activitate

„j” (V_{aj}), diferă de la o perioadă la alta ($T_0 - T_1$) –

$$V_{a_{j-1}(0)} \geq V_{aj} \geq V_{a_{j-1}(0)}, j = 1 \rightarrow m, T = 1 \rightarrow x \quad (3)$$

sau

volumul producției „i” (Q_i) diferă de la o perioadă la alta ($T_0 - T_1$) –

$$Q_{n-1(0)} \geq Q_{ix} \geq Q_{n-1(0)}, i = 1 \rightarrow n, T = 1 \rightarrow x. \quad (4)$$

Tabelul 1. Principalele genuri de activități în crearea produsului intern brut al RM pe perioada 1995...2008.

Indicatorii	Volumul indicatorilor, mil. lei											
	Anii											
	1995		2004		2005		2006		2007		2008	
	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %
Produsul intern brut, total:	6480	100	32032	100	37652	100	44754	100	53354	100	62840	100
din care:												
Valoarea adăugată brută:	5744	88,7	27518	85,9	31616	84,0	37339	83,4	44306	83,0	51754	82,3
în care (în exclusivitate):												
• Agricultură	1896	29	5619	17,6	6158	16,4	6475	14,5	5285	9,9	5617	8,9
• Industrie	1618	25	5469	17,1	5936	15,8	6581	14,7	7893	14,8	9079	14,5
• Transporturi și comunicații	333	5,0	3780	11,8	4604	12,2	5289	11,8	6456	12,1	7652	12,2
• Comerț	517	8,0	3384	12,5	3929	10,4	5145	12,5	6389	12,0	8224	13,1

Tabelul 2. Volumul producției industriale pe genuri de activități pe perioada 1995-2008 a RM – în exclusivitate – industria de panificație, de morărit și tutunului.

Indicatorii	Volumul indicatorilor în prețuri curente (în mil. lei)													
	Anii													
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Volumul producției, total:	4265	4690	5889	5982	7191	8168	10428	12624	15963	17591	20770	22371	26174	29654
din care														
- Industria prelucrătoare	3565	3971	4459	4045	4669	6479	8108	10066	13311	14665	17627	18718	21390	26007
din care														
- Industria alimentară	2415	2790	3210	2886	3224	4282	5492	6739	8695	9177	10673	9574	10321	10627
din care														
- Industria alimentară și a băuturilor	2252	2544	2973	2651	2800	3798	4969	6356	8270	8752	10243	9226	9953	10297
din care														
fabricarea produselor de panificație	232	283	336	288	310	408	463	488	552	704	683	757	944	0
fabricarea produselor de morărit	185	265	295	262	175	155	161	176	189	95	80	165	191	0
- Industria tutunului	163	247	237	236	424	484	523	384	425	424	430	348	368	330

Tabelul 3. Ponderea producției industriale pe genuri de activități pe perioada 1995...2008 – în exclusivitate – industria de panificație, de morărit și tutunului.

Indicatorii	Volumul indicatorilor, mil. lei											
	Anii											
	1995		2004		2005		2006		2007		2008	
	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %
Volumul producției, total:	4265	100	17591	100	20770	100	22371	100	26174	100	29654	100
din care												
- Industria prelucrătoare	3564,6	83,57	14665	86,6	17627	84,87	18717	83,67	21390	81,73	26007	87,7
din care												
- Industria alimentară	2415	56,62	9176,4	54,2	10671,9	60,54	9573,7	51,13	10320	48,23	10626	44,5
din care												
- Industria alimentară și a băuturilor	2252,0	52,80	8752	49,75	10242	49,31	9226,2	41,24	9952,5	38,03	10297	34,72
din care												
• fabricarea produselor de panificație	232	5,4	703,8	4,2	683	3,4	757,2	3,5	944,3	3,8	-	-
• fabricarea produselor de morărit	185	4,3	95,1	0,6	79,9	0,4	165,4	0,8	190,5	0,8	-	-
- Industria tutunului	163,0	3,82	424,4	2,41	429,9	2,07	347,5	1,55	368,0	1,41	329,8	1,11
		6,75	4,62	4,03	4,03	3,63	3,57	3,10				

Notă: ponderea 6,75% (4,62% ...) - în funcție de producția industriei alimentare.

Deci, putem admite, că diferențierea poate fi urmărită de la o activitate la altă activitate, de la un gen la alt gen de activitate economică, atât în timp, cât și după structură.

Însă, trebuie de menționat, că gusturile, aspirațiile sau doleanțele consumatorilor, ce se redau prin anumite cantități de producție, pot fi atinse, dacă se dispune de resursele necesare și pentru satisfacerea diverselor nevoi, în baza consumului bunurilor economice, se atrag și se utilizează diverse resurse productive. Dar pe măsura dezvoltării comunității umane, elementele implicate, de agenții economici, în satisfacerea trebuințelor s-au demonstrat a fi limitate, insuficiente, în raport cu nevoile nelimitate.

Aceste momente impun că posibilitatea satisfacerii cerințelor, ce se redă prin volumul real de producție, poate să se soldeze cu diverse niveluri de rezultate atinse, în funcție de cele realizate anterior și/sau puse la baza posibilității desfășurării activității economice, ce contravin sau sunt eminente unei creșteri economice pozitive, ce impune că aceste volume trebuie să tindă spre creștere, și anume spre o creștere continuă.

De aceea apare întrebarea, cum de evaluat și analizat în ce măsură se dezvoltă economia; care sunt tendințele de dezvoltare și cum ar trebui să fie nivelele (volumul) de activitate de la an la an, de la activitate la activitate, în funcție de tendințele de dezvoltare, de dezvoltarea și creșterea economică, care este optimul dezvoltării activității economice sau unei economii, când multitudinea factorilor generali și specifici influențează activitatea economică sau economia națională în general.

Pentru a putea monitoriza și analiza diferențierea în cadrul unei economii, cum s-a modificat volumul de activitate sau care este tendința de dezvoltare a unei întreprinderi sau a unei structuri de întreprinderi, fie pentru un gen de activitate sau în ansamblu pe economie și care este aspectul dezvoltării economice în condițiile economiei de piață, în scopul luării deciziilor privind amplificarea continuă a rezultatelor economice existente sau privind corectarea abaterilor urmărite în scopul redresării situației economice, este necesar de formulat și de stabilit anumite aspecte și proceduri contemporane de analiză a nivelelor atinse, în funcție de tendințele dezvoltării economice.

Dață urmărim evoluția creării produsului intern brut sau dezvoltării ramurii industriei (vezi tabelul 1, 2, 3) în perioada analizată sau în dinamica economică expusă, se observă o anumită deosebire, care poate fi primită ca o modificare optimistă în structura economiei, adică remodelarea activităților în dependență de cerințele consumatorilor și

posibilitatea satisfacerii acestor aspirații din partea ofertanților, prin resursele economice disponibile.

Însă considerăm, că optimismul dezvoltării activității economice trebuie să se redea, prin posibilitatea satisfacerii cerințelor consumatorilor din partea ofertanților, care trebuie să fie urmată de amplificarea rezultatelor atinse anterior sau în care rezultatele atinse sunt mai mari ca cele precedente.

Deci, *condițiile aspectului optimist de dezvoltare a economiei sunt și anume:*

➤ când volumul de activitate a tipurilor de activități în perioada de bază ($V_{a_{j0}}$ sau $V_{a_{j0+}}$) este la un nivel mai mic de dezvoltare, ca volumul de activitate a perioadelor ulterioare ei în manieră consecutivă (perioada curentă ($V_{a_{jx}}$) și perioadele precedate ei ($V_{a_{jx-1}}$)) –

$$V_{a_{j0(0+)}} < V_{a_{jx-1}} < V_{a_{jx}}$$

PS: *Indicator de analiză pentru aspectul optimist trebuie primit indicatorul relativ al dinamicii – ritmul de creștere.*

Perioada de bază – Etalon de comparație trebuie considerat:

- *perioada de bază inițială ($V_{a_{j0}}$) – primul an de activitate sau anul din trecutul desfășurării activității, ce va putea fi pus la baza șirului pentru analiză, în funcție de comparabilitatea datelor;*
- *perioada de bază reală ($V_{a_{j0+}}$) – anul cu cel mai înalt nivel de dezvoltare pe parcursul anilor desfășurați până la începutul dinamicii studiate.*

Pentru acest aspect, în funcție de această condiție, nivelul ritmului de creștere atât în lanț, cât și de bază trebuie să se caracterizeze, de la an la an, cu o 100%+.

Indicatorul de analiză a dinamicii economice pentru acest aspect trebuie primit ritmul de creștere de bază și nivelul lui trebuie să fie cu fiecare an de dezvoltare în formă cumulativă tot mai mare (de exemplu: 100% – 105 – 106 – 108 – 109 – 111%).

Ritmul de creștere de bază 100%+ a dinamicii economice va demonstra despre o creștere economică pozitivă, deoarece cu fiecare an acest indicator este în creștere cumulativă, ce contribuie la amplificarea rezultatelor anterior atinse.

Ritmul de creștere în lanț 100%+ a dinamicii economice, va arăta nivelul expansiunii volumului de activitate și cu nivel diferit de expansiune de la an la an (de exemplu: 100% – 105 – 107 – 106 – 109 – 111%).

De exemplu:

- *Perioada de bază inițială va fi luată:*

➤ pentru *industria tutunului* – anul 1995 (cu 163,0 mil. lei) și atunci –

$$V_{a_0} < V_{a_1} < \dots < V_{a_{13}} < V_{a_{14}} \Rightarrow$$

$$V_{a_{1995}} < V_{a_{1996}} < \dots < V_{a_{2007}} < V_{a_{2008}};$$

- *Perioada de bază reală va fi luată:*

➤ pentru *industria tutunului* – anul 2001 (cu 523,1 mil. lei) și atunci –

$$V_{a_0} < V_{a_1} < \dots < V_{a_7} < V_{a_8} \Rightarrow$$

$$V_{a_{2001}} < V_{a_{2002}} < \dots < V_{a_{2007}} < V_{a_{2008}};$$

➤ pentru *industria de panificație* – anul 2003 (cu 552,3 mil. lei) și atunci –

$$V_{a_{2003}} > V_{a_{2007}} > V_{a_{2008}};$$

➤ pentru *industria de morărit* – anul 1997 (cu 294,8 mil. lei) și atunci –

$$V_{a_{1997}} > V_{a_{2007}} > V_{a_{2008}}.$$

Propunem un model de aplicare (vezi tabelul 4) a aspectului optimist de dezvoltare economică a sectorului tutunului, în dinamica economică studiată (2004-2008).

Tabelul 4. Model de reflectare a aspectului optimist de dezvoltare economică a sectorului tutunului.

Indicatorii	Volumul indicatorilor, mil. lei													
	Perioada de bază				Dinamica economică									
	1995		2001		2004		2005		2006		2007		2008	
mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	
INDUSTRIA (producția industrială – 100%)														
din care:														
- Industria tutunului	163,0	3,8	523,1	5,0	569,4	3,2	589,9	2,8	597,5	2,7	608,0	2,3	629,8	2,1
Ritmul de creștere în lanț, %	100,0	6,7	108,0	9,5	100,8	6,1	103,6	5,4	101,3	5,5	101,8	5,6	103,6	5,8
Ritmul de creștere de bază, %:														
Anul 1995	100		320,92		349,33		361,90		366,56		373,01		386,38	
Anul 2001	-		100,00		108,85		112,77		114,22		116,23		120,40	

Deci, urmărind ritmul de creștere de bază a dinamicii economice, observăm creșterea cumulativă a volumului de activitate a domeniului dat, ce ne permite să admitem despre o dezvoltare optimistă a acestei activități, adică realizarea unor rezultate atinse anterior sub formă amplificată sau rezultate mai mari față de perioada precedentă și de bază, sau caracterizează desfășurarea activității economice date printr-o tendință optimistă de dezvoltare sau este urmărit un aspect optimist al economiei industriei tutunului.

În tabelul 5 propunem un model de reflectare a aspectului optimist de dezvoltare a Industriei Tutunului și Industriei Alimentare față de genul agregat de activitate, Industria.

Tabelul 5. Model al rezultatului reflectării aspectului optimist de dezvoltare a genurilor specifice față de genul agregat de activitate, Industria.

Indicatorii	Volumul indicatorilor, mil lei													
	Perioada de bază				Dinamica economică									
	1995		2001		2004		2005		2006		2007		2008	
mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	mărimen absolută	ponderen, %	
Volumul producției industriale totale	4265,2	100	10427	100	17591	100	20770	100	22370	100	26173	100	29654	100
din care:														
- Industria alimentară	2415,0	56,6	5491,6	52,7	9321,4	53,0	10831,9	52,2	10873,7	48,6	10890	41,6	10926	36,8
Ritmul de creștere în lanț, %	100,0		128,2		105,5		116,2		100,4		100,2		100,3	
Ritmul de creștere de bază, %:														
din care:														
- Industria alimentară și a băuturilor	2252,0	52,80	4968,5	47,65	8752	49,75	10242	49,31	10276	45,94	10283	39,29	10297	34,72
- Industria tutunului	163,0	3,82	523,1	5,02	569,4	3,24	589,9	2,84	597,5	2,67	608	2,32	629,8	2,12

După cum observăm, situația optimistă a tipurilor componente de activitate a unui gen agregat a contribuit la dezvoltare lui efectivă, în cazul de față a industriei alimentare și industriei în general.

Din cele urmărite, putem admite că în funcție de diferențierea volumului de activitate de la o perioadă la alta pentru una și aceeași activitate se modifică sau se urmărește diferențierea de la o activitate la alta, ca componente a unei structuri și modificarea efectivă a unei sau unor activități sau tuturor activităților, contribuie la modificarea structurii activității. Și apariția în timp a unei noi activități/a unui nou produs, contribuie la modificarea structurii activității.

După cum am observat, aspectul dat sau tendința dată este optimală, deoarece atingerea lui asigură nivele înalte atât la nivelul microeconomic, cât și macroeconomic, și contribuie la creștere economică, la sporirea competitivității, însă problema generală a oricărei comunități este raritatea resurselor și nu toți se pot orienta sau înțelege momentul, și nu toți pot primi principiile și mecanismele economiei de piață.

De astfel, insuficiența de resurse și neorientarea corectă a activității economice în condițiile economiei de piață, contribuie la nesatisfacerea cererii, la neîndestularea pieței cu bunuri economice și ce în final nu se va solda cu o creștere economică.

Respectiv, aceste puncte de vedere contribuie la modificarea condițiilor de manifestare a aspectului optimist și ce contribuie la dezvoltarea unui alt aspect, și anume aspectului pesimist.

În așa măsură, dacă urmărim valorile tabelelor 1, 2 și 3, deosebirile urmărite a volumelor de activitate, în raport cu aspectul optimist, trebuie primite ca modificare pesimistă în structura economiei, ceea ce impune că prin posibilitatea de satisfacere a trebuințelor nu vor fi amplificate volumele de activitate a realizatelor anterior atinse.

Deci, condițiile aspectului pesimist de dezvoltare a economiei sunt și anume:

➤ când volumul de activitate a tipurilor de activități în perioada de bază ($V_{a_{j0(0+)}}$) este la un nivel mai mare ca volumul de activitate a perioadelor ulterioare ei ($V_{a_{ix}}$ și $V_{a_{ix-1}}$) –

$$V_{a_{ix}} < V_{a_{ix-1}} < V_{a_{j0(0+)}} > V_{a_{ix}} > V_{a_{ix-1}}$$

PS: Indicator de analiză, pentru condiția dată, trebuie primit – ritmul de creștere.

Între perioadele ulterioare perioadei de bază pot fi urmărite creșteri și descreșteri – 100%- sau 100%+, dar nedepășind 100% perioada de bază.

Indicatorul de analiză a dinamicii economice pentru acest aspect trebuie primit ritmul de creștere de bază și nivelul lui va varia de la an la an, dar mai mic ca

100% (de exemplu: 100% – 95 – 94 – 93 – 89 – 88%);

Ritmul de creștere în lanț 100%- a dinamicii economice, va arăta nivelul depresiunii volumului de activitate (de exemplu: 100% – 95 – 97 – 96 – 94 – 88%).

Ritmul de creștere de bază 100%- a dinamicii economice va demonstra despre o creștere economică negativă, deoarece nu se contribuie la amplificarea rezultatelor atinse anterior.

Propunem în tabelul 6 un model de aplicare a aspectului pesimist de dezvoltare a sectorului tutunului, când $V_{a_{ix}} < V_{a_{ix-1}} < V_{a_{j0(0+)}} > V_{a_{ix}} > V_{a_{ix-1}}$ în dinamica economică studiată (2004-2008).

Tabelul 6. Model de aplicare a aspectului pesimist de dezvoltare a sectorului tutunului.

Indicatorii	Volumul indicatorilor, mil. lei													
	Perioada de bază				Dinamica economică									
	1995		2001		2004		2005		2006		2007		2008	
	mărimea absolută	pondera, %	mărimea absolută	pondera, %	mărimea absolută	pondera, %	mărimea absolută	pondera, %	mărimea absolută	pondera, %	mărimea absolută	pondera, %	mărimea absolută	pondera, %
INDUSTRIA														
din care:	când $V_{a_{ix}} < V_{a_{ix-1}} < V_{a_{j0(0+)}} > V_{a_{ix}} > V_{a_{ix-1}}$													
- Industria tutunului	163	3,82	155,3	1,49	144,1	0,819	148,8	0,72	139,7	0,62	142,9	0,55	151,5	0,51
Ritmul de creștere în lanț, %	100	6,7	95,75	3,0	89,28	1,6	103,26	1,4	93,88	1,3	102,29	1,4	106,02	1,4
Ritmul de creștere de bază, %	100		95,28		88,40		91,29		85,71		87,67		92,94	

Deci, urmărind ritmul de creștere de bază a dinamicii economice, observăm o reducere a volumului de activitate/nivelului de dezvoltare a perioadelor ulterioare, față de perioada de bază a industriei tutunului, ce impune despre o dezvoltare pesimistă a acestui gen de activitate, adică s-au realizat rezultate mai mici față de perioada de bază, fără posibilitatea atingerii și amplificării rezultatelor cantitative puse la baza dezvoltării activității economice sau atinse anterior, necitând că pe parcursul dinamicii studiate s-au înregistrat creșteri sau descreșteri.

Trebuie de menționat, că situația $V_{a_{ix}} < V_{a_{ix-1}} < V_{a_{j0(0+)}} > V_{a_{ix}} > V_{a_{ix-1}}$ este foarte delicată, deoarece la așa condiții de activitate sunt foarte mari cheltuielile pentru întreținerea, menținerea și dezvoltarea activității economice.

➤ când volumul de activitate pentru una și aceeași activitate sau pentru unul și același tip de producție în perioada de bază ($V_{a_{j0(0+)}}$) este la același volum de activitate cu perioadele ulterioare ei ($V_{a_{ix}}$ sau $V_{a_{ix-1}}$) –

$$V_{a_{j0(0+)}} = V_{a_{ix-1}} = V_{a_{ix}}$$

PS: Indicatorul de analiză a dinamicii economice trebuie primit ritmul de creștere de bază și nivelul lui trebuie să fie de la an la an același.

Ritmul de creștere de bază va demonstra despre o creștere economică nulă, deoarece cu fiecare an acest indicator este tactic.

Ritmul de creștere în lanț egal cu 100% a dinamicii economice, va demonstra despre o realizare a

obiectivelor stabilite, însă fără amplificare de rezultate.

De exemplu: industria tutunului –

$$VA_{1995} = VA_{2001} = \dots = VA_{2007} = VA_{2008}.$$

Propunem în tabelul 7 un model de aplicare a aspectului pesimist de dezvoltare a domeniului tutunului, când $VA_{i0(0+)} = VA_{i\ x-1} = VA_{i\ x}$.

Tabelul 7. Model de aplicare a aspectului pesimist de dezvoltare a domeniului tutunului, când $VA_{i0+} = VA_{i\ x-1} = VA_{i\ x}$.

Indicatorii	Volumul indicatorilor													
	Anii													
	Perioada de bază				Dinamica economică									
	1995		2001		2004		2005		2006		2007		2008	
mărimea absolută, mil. lei	ponderea, %	mărimea absolută, mil. lei	ponderea, %	mărimea absolută, mil. lei	ponderea, %	mărimea absolută, mil. lei	ponderea, %	mărimea absolută, mil. lei	ponderea, %	mărimea absolută, mil. lei	ponderea, %	mărimea absolută, mil. lei	ponderea, %	
INDUSTRIA														
din care:														
- Industria tutunului	163,0	3,8	523,1	5,02	523,1	2,97	523,1	2,52	523,1	2,34	523,1	2,00	523,1	1,76
Ritm. de creștere în ani, %	100,0	6,7	100,0	9,5	100,0	5,6	100,0	4,9	100,0	4,8	100,0	4,8	100,0	4,8
Ritm. de creștere de bază, %			100,0		100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

Deci, ritmul de creștere de bază a dinamicii economice, impune despre o dezvoltare economică pesimistă a industriei tutunului, despre o tendință pesimistă de realizare a activității economice, adică realizarea rezultatelor atinse anterior sunt în aceeași măsură față de perioada de bază, deci nu s-a contribuit la amplificarea rezultatelor cantitative prevăzute inițial ale activităților economice sau care au fost realizate, dar după o perioadă oarecare n-au mai fost modificate.

Respectiv, am vrea să admitem din cele stabilite, că ponderea modificată în perioada curentă față de cea precedentă (de bază), nu este indicatorul de decizie, privind măsura sau tendința exercitării unei sau altei activități economice. *Considerăm că, acest indicator trebuie utilizat la declinarea rolului, locului sau gradului de utilitate a genului de activitate sau activităților percepute sau produsului produs, la fiecare moment curent istoric.*

De exemplu, urmărind tabelul 5, pentru anul 2008, ponderea industriei tutunului constituie 2,12% din totalul producției industriale, ce caracterizează, că în perioada curentă echilibrul pieței s-a remarcat în volumul de producție ce constituie 2,12% din genul de activitate dat, respectiv industria. Ca să menționăm că, a scăzut ponderea, și a scăzut nivelul activității nu este corect, argumentare ne este anul 1995, nivelul este mult mai mic ca în anul 2008, dar ponderea este mai mare. Deci, creșterea ponderii unui element al structurii, contribuie la reducerea ponderii celuilalt sau celorlalte componente, deoarece suma ponderilor elementelor structurale

constituie 100% sau unitatea activităților economice exercitate în domeniul respectiv. *De aceea,*

- *pentru a putea urmări mai evident măsura modificării volumului de activitate/volumului de producție, trebuie utilizat indicatorul relativ al dinamicii – ritmul de creștere/sporire în lanț, ce caracterizează, măsura nivelului curent față de nivelul perioadei precedente:*
 - *pentru aspectul optimist fiecare an ulterior celui precedent trebuie să înregistreze 100%+;*
 - *pentru aspectul pesimist nivelul pentru fiecare an poate să înregistreze 100%+; 100%-; =100%.*
- *pentru a putea urmări mai evident tendința modificării volumului de activitate/volumului de producție, trebuie utilizat indicatorul relativ al dinamicii – ritmul de creștere/sporire de bază, ce caracterizează, măsura nivelului curent față de nivelul perioadei de bază:*
 - *pentru aspectul pesimist nivelul pentru fiecare an poate să înregistreze 100%- sau =100%;*
 - *pentru aspectul optimist de la an la an, nivelul trebuie să înregistreze 100%+ cu tendință de creștere continue.*

Având în vedere cele menționate și analizând situația reală a economiei, conform aspectelor de analiză a economiei, a tendințelor ei de dezvoltare și utilizând procedurile propuse, putem admite că situația nu este cea optimală.

Da, urmărind dinamica economică expusă (2004-2008) în tabelul 1, observăm că în medie se urmărește o creștere economică optimistă, deoarece în dinamica dată volumul produsului intern brut, este în creștere continue. Însă elementele structurii date exprimă tendințe variate de dezvoltare, ce la rândul său au contribuit în măsură variată la crearea produsului intern brut; la viața social-economică a țării; la crearea produsului național.

Dacă, ne referim la domeniul industriei, luat ca exemplu în lucrarea dată, la evoluția dezvoltării lui, urmărim același lucru, adică la nivel agregat în medie se urmărește o creștere economică optimistă - volumul producției industriale este în creștere continue (vezi tabelul 8), însă componentele sale structurale contribuie variat la crearea volumului total de producție industrială.

Dar, totuși, trebuie luat în calcul elementele componente a economiei, acele genuri de activitate specifice ce contribuie la formarea produsului național, la formarea producției specifice, conform genului de activitate perceput.

Trebuie de menționat, că o analiză, o monitorizare adecvată a economiei, trebuie exercitată pentru fiecare domeniu, gen de activitate în parte.

De exemplu, vorbind de industria tutunului (sau de industria de panificație sau de industria de morărit), corect este, ca în analiză să se expună genul specific „j” ce formează această activitate totală, adică industria tutunului, care este componentă a industriei alimentare, care la rândul său este componentă a industriei prelucrătoare și ultima revine ca componenta de bază a industriei. Lanțul acesta expus este necesar de a reflecta care este rolul, locul și/sau utilitatea în viața social-economică a țării, de exemplu a industriei tutunului în structurile date. În așa fel perioada de bază pentru dinamica economică expusă a industriei tutunului, trebuie să fie primită în analiză și pentru elementele majore sau activitățile a cărei componentă se află (vezi tabelul 8).

Tabelul 8. Evoluția producției industriale de tutun pe perioada 2001...2008.

Indicatorii	Volumul indicatorilor - mil. lei															
	Anii															
	Perioada de bază				Dinamica economică											
	Inițială - 1995		reală		2004		2005		2006		2007		2008			
mărimen absolută	ponderen %	mărimen absolută	ponderen %	mărimen absolută	ponderen %	mărimen absolută	ponderen %	mărimen absolută	ponderen %	mărimen absolută	ponderen %	mărimen absolută	ponderen %			
Volumul producției industriale, total	4265,2	100	10427	100	17591	100	20770	100	22370	100	26173	100	29654	100		
Ritmul de creștere de bază, %:	-		100,0		168,7		199,2		214,5		251,0		284,4			
din care:																
- Industria prelucrătoare	3564,6	83,57	8107,6	80,4	14665	86,6	17627	84,87	18717	83,67	21390	81,73	26007	87,7		
Ritmul de creștere de bază, %:	-		100,0		180,9		217,4		230,9		263,8		320,8			
- Industria alimentară	2415,0	56,6	5491,6	52,7	9176,4	54,2	10672	60,54	9574	51,15	10320	48,25	10626	44,5		
Ritmul de creștere de bază, %:	-		100,0		167,1		194,3		174,3		187,9		193,5			
din care:																
- Industria tutunului	163	3,82	523,1	5,02	424,4	2,41	429,9	2,07	347,5	1,55	368	1,41	329,8	1,11		
Ritmul de creștere în lanț, %:	-		108,0		99,9	4,62	101,3	4,03	80,83	3,63	105,9	3,57	89,6	3,10		
Ritmul de creștere de bază (anul 2001), %:	-		100		81,1		82,2		66,43		70,35		63,0			
Spre exemplu																
fabricarea produselor de panificație	232	5,4	552,3	4,6	703,8	4,2	683	3,4	757,2	3,5	944,3	3,8	-	-		
Ritmul de creștere în lanț, %:	-		113,2		127,4		97,0		110,9		124,7		-	-		
Ritmul de creștere de bază (anul 2003), %:	-		100		127,4		123,7		137,1		171		-	-		
fabricarea produselor de morărit	185	4,3	294,8	1,6	95,1	0,6	79,9	0,4	165,4	0,8	190,5	0,8	-	-		
Ritmul de creștere în lanț, %:	-		111,2		50,3		84,0		207,0		115,2		-	-		
Ritmul de creștere de bază (anul 1997), %:	-		100		32,3		27,1		56,11		64,62		-	-		

După cum observăm, industria tutunului pe perioada analizată, 2004-2008, se caracterizează cu o tendință pesimistă de dezvoltare, deoarece în funcție de perioada reală de bază (2001) se înregistrează o reducere continuă a volumului de activitate. Pe lângă aceasta urmărim diminuarea utilității

activității date (reducerea ponderii) în viața social-economică a Republicii Moldova.

Dacă ne oprim la industria de panificație, dinamica expusă în medie se caracterizează cu o tendință optimistă de dezvoltare, pe când economia morăritului Republicii Moldova înregistrează o tendință pesimistă de dezvoltare.

Toate acestea momente, sunt urmările activității ineficace a unității structurale a economiei de piață - întreprinderea, de aceea este necesară orientarea lor optimă spre atingerea obiectivelor stabilite, ce în mare măsură va contribui la sporirea competitivității și creșterea economică.

Respectiv, orientarea corectă a activității economice, va permite determinarea mărimii optime de resurse, va asigura utilizarea rațională a lor și va asigura o activitate efectivă și eficientă a întreprinderii, va asigura competitivitate și stabilitate atât la nivel de firmă, cât și la nivel de stat.

În condițiile economiei de piață necesitatea cea mai importantă de a supraviețui întreprinderea este poziția competitivă a ei, competitivitatea pe piață, atât internă, cât și externă, de aceea considerăm, că cunoașterea noilor viziuni contemporane științifice de analiză, monitorizare și apreciere a dezvoltării economiei / activităților economice/a genului de activitate exercitat, va impune noi rezerve, căi și măsuri de soluționare a diferitelor probleme economice, de corectare a abaterilor înregistrate, ce aplicate în practica economică vor asigura o dezvoltare socioeconomică, mai cu seamă că scopul ei este asigurarea creșterii nivelului de trai al populației.

În așa fel putem admite, că în economia de piață, activității manageriale trebuie să „îi fie acordată” rolul cel mai esențial, deoarece managementul prin instrumentele, tehnicile și procedurile sale eficiente, prin integrarea și coordonarea eficace și eficientă a resurselor productive, este menit să asigure o creștere economică optimistă, și respectiv totul îndreptat spre o dezvoltare economică durabilă, obținerea profitului maxim, eficienței economice înalte, prin satisfacerea cât mai completă și perfecționată a necesităților oamenilor.

Bibliografie

1. *Anuarul Statistic al Republicii Moldova, 2002 - 2009.*
2. *Cojuhari A. și alții. Teorie economică. Chișinău: UTM, 2004.*
3. *Sârbu I. M. Sistemy' planirovaniya v bizne'se. Chișinău: MЭA, 2008.*

Recomandat spre publicare: 20.05.2009.